

Bura KIZILIRMAK ve Meltem KAYIRAN DİKMEN

Dr.

Dr.

AÜ SBF

**KAPİTALİZM, KADIN EMEĞİ ve KADINA YÖNELİK
POLİTİKALARIN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜ**

Küreselleşen kapitalizmle birlikte çok uluslu şirketlerin ve finansal sermayenin sınır tanımaz bir biçimde genişlemesi, sermayenin giderek hayatımızın her alanına nüfuz etmesine yol açmıştır. Kapitalizmin küreselleşme dönemi, aynı zamanda uygulanan neoliberal politikalar nedeniyle hükümetlerin eğitim ve sağlık harcamalarının kısıldığı, sosyal güvencelerin azaldığı, kısacası sosyal devletin çözüldüğü bir dönemi işaret etmektedir. Bu durumun kadınlara yönelik sömürüyü ve yoksullaşmayı artırdığı birçok çalışmayla gösterilmiştir. Fakat özellikle 1990'lı yıllardan sonra aynı zamanda yoksulluk ve toplumsal cinsiyet konularının Dünya Bankası, IMF, Birleşmiş Milletler gibi uluslar arası kuruluşların da etkisiyle bütün dünyada ön plana çıktığı görülmektedir. Bu tebliğın amacı, cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya yönelik olarak küresel düzeyde uygulanan politikaların, kadınların konumlarını iyileştirdiği yolundaki yanılısamayı göstermektir. Cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya yönelik bu girişimler, küresel kapitalizmin ihtiyacını yansıtmakta ve sermayenin çıkarlarıyla ters düşmediği ölçüde uygulanabilmektedir. Üstelik bu politikalardan bazıları sermayenin çıkarlarıyla ters düşüyormuş gibi görünse de sonuçta sermaye bu politikaları kendi amaçları doğrultusunda kullanmayı başarabilmektedir. Uluslar arası kurumların cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik olarak önerdikleri politikalar genellikle kadınların işgücüne katılımını artırmaya ve kadınlarla erkekler arasındaki ücret farklılıklarını azaltmaya yöneliktir. Gerek ücretli işgücü olarak, gerekse de girişimci olarak kadının işgücüne katılımını artırmayı amaçlayan bu politikalar, kadının sınıfsal ve ev içi konumunu iyileştirmek bir yana, yeniden üretmeye yol açmaktadır. Bu politikaların en yaygın örnekleri günümüzde mikro krediler ve meslek edindirme kursları aracılığı ile kadınların işgücüne katılımının artırılması, toplumsal cinsiyeti gözeten bütçeler ve politikalar oluşturulması biçimini almaktadır. Söz konusu politikalar, kadınların düşük ücretle ve yarı zamanlı olarak çalışmaya başlamasıyla birlikte uluslar arası ticaret yapan şirketlerin maliyetlerini düşürerek rekabet gücü kazanmalarını sağlamak ve işgücü piyasasını esnekleştirmeye hizmet etmektedir. Diğer yandan bu durum kadınlar arasında ve kadınlarla erkekler arasında iş bulmaya yönelik bir rekabet yaratarak yedek işgücü ordusunu arttırmakta ve ortalama ücretlerin düşmesini sağlamaktadır. Mikro kredilerin yoksulluk sorununa karşı ve kadınların ekonomik olarak özgürleşmesini sağlayan sihirli bir araç gibi sunulması ise kadınların küçük ölçekli hizmet sunan girişimciler olarak piyasaya eklenmesini amaçlayarak sermayenin her şeyi ticarileştiren ve kadınları bunun bir öznesi yapmayı hedefleyen doğasını yansıtmaktadır. Bu çalışmada cinsiyet eşitsizliğini azaltmak üzere uygulanan temel politikaların çözümsüzlüğü ve sistemin yeniden üretimine katkısı gösterilecektir. Buradan ortaya çıkan sonuçların, sömürü ve iktidar ilişkileri analizi üzerinde yoğunlaşan feminist ve Marksist teorilerin bu alandaki katkılarını birleştiren, bütüncül bir bakış açısının oluşturulmasının kaçınılmazlığını ortaya koyması beklenmektedir.